

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: de woordvoerder.

Hoe het begon

Thorbecke, wie kent hem niet? Grondlegger van het hedendaagse gemeenterecht, schrijver van de gemeentewet-1851 en geestelijk vader van het monisme.

Van hem is de term “uitverkorenen” afkomstig. Hiermee doelde hij op de inwoners van de gemeente die bij de periodieke gemeenteraadsverkiezingen waren uitverkoren om lid van de gemeenteraad te zijn.

Maar dan zijn we er nog niet, want binnen die groep uitverkorenen was nog een categorietje “uitverkorenen der uitverkorenen”. U raadt het misschien al: dat waren de wethouders. Zij waren raadslid, werden wethouder en bleven raadslid.

Als wethouder waren zij (destijds) geroepen om de burgemeester te ondersteunen bij het dagelijks bestuur van de gemeente. Anno 2022 zouden wij hen “sparringpartner” noemen.

Als het aan Thorbecke lag, zou een gemeente een drietal ambtsdragers hebben: burgemeester, wethouder en raadslid. En zo geschiedde: de gemeentewet zoals die vanaf 1851 geldt en waaraan afgelopen 171 jaar diverse keren klein dan wel (heel) groot onderhoud is gepleegd kent de ambten burgemeester, wethouder en raadslid.

O, wat een jaar: The Beatles en commissies

In 1964 traden niet alleen The Beatles op in Nederland, dat jaar werd ook een verbouwing doorgevoerd in de Gemeentewet: er kwam een hoofdstuk dat handelde over “commissies”.

De mogelijkheden die dit hoofdstuk bood zijn in de praktijk werkelijk uitgemolken daar waar het gaat om het betrekken van niet gekozen inwoners bij het besturen van de gemeente.

Raadsleden waren van oorsprong alleenheerser in de raadsvergadering en commissievergadering.

Uitsluitend zij bemensten de vergadering.

Das war einmal...

In opmars

Sluipenderwijs werden de voordelen ontdekt van het commissielid-niet zijnde raadslid.

Sluipenderwijs ook nam het aantal van deze categorie niet-gekozenen in de loop van de jaren toe.

Mij zijn geen exacte gegevens bekend, maar ik zal er niet vreemd van opkijken als de niet-gekozenen binnen het raadsdomein anno 2022 de democratisch gelegitimeerde raadsleden in aantal overtreft. Zie dit als een stille revolutie.

De aanduiding van de niet-gekozen commissieleden-niet zijnde raadsleden werd opgeleukt met namen als: burgerraadslid, duo-raadslid, buitengewoon raadslid, opvolgend raadslid, plaatsvervangend raadslid.

Noem iemand “raadslid” en diegene gaat zich ook als zodanig gedragen. Op verjaardagfeestjes gaat dan ook de mantra rond dat het enige verschil tussen een raadslid en een burgerraadslid is dat laatstgenoemde geen stem mag uitbrengen in de raadsvergadering. Zie deze uitglijder als een staatsrechtelijk sprookje van Grimm.

Maar dan zijn we er nog steeds niet.

Wie voert het woord

Het lijkt voltooid verleden tijd dat uitsluitend de gekozen raadsleden met elkaar het debat aangaan. In een raadsvergadering onder voorzitterschap van de met ambtsketen gesierde burgemeester. Het werkelijke debat vindt plaats in een voorportaal van de raadsvergadering. Voor het daadwerkelijke besluit wordt een (korte) besluitvormende raadsvergadering uitgeschreven. De kaarsen zijn dan inmiddels gedoofd en alleen de diehards op de publieke tribune zijn er nog. Voor de debatraad (of hoe deze vorm van samenkomst ook wordt genoemd) nemen woordvoerders plaats aan de vergadertafel. Daarbij wordt geen onderscheid (meer) gemaakt tussen raadsleden en niet-raadsleden. Het heet “debatRAAD”, maar is feitelijk een commissievergadering. De woordvoerders kruisen de degens en worden als elkaars gelijken bejegend. Wie de woordvoerders zijn wordt in de fracties afgesproken. Het kan dus gebeuren dat een debat wordt gevoerd door (merendeels) niet gekozen commissieleden.

Gekozen doch buitengesloten

Andere raadsleden die niet als woordvoerder zijn aangewezen hebben geen toegang tot het debat. Hoe graag zij ook zouden willen.

Nergens in de Gemeentewet is de term “woordvoerder” te vinden. Toch is dit staatsrechtelijk spookfiguur geworden tot hoofdrolspeler in een democratisch gelegitimeerd proces.

Staatsrechtelijk de wereld op zijn kop: niet de gekozene maar de niet-gekozene gaat het debat aan. De gekozene rest vervolgens uitsluitend een stem “voor” of “tegen”. Soort van genadebrood voor dit buitengesloten raadslid.

Wie gaat hier iets aan doen? Om met Creedence Clearwater Revival te spreken: *who'll stop the rain?*